

KÜÇÜK SANAYİ/AİLE

Sivas'ta Küçük Sanayii'de Çalışanların Aile Yapısı

● Doç. Dr. Faruk KOCACIK*

ÖZET

Araştırma Sivas İli Merkez İlçe, Merkez bucağındaki küçük sanayii işyerlerinden seçilen 313 adet örnekleme anket uygulanarak elde edilen veriler, varsayımlar çerçevesinde tablo halinde düzenlenerek yorumlanmıştır.

GİRİŞ

Küçük sanayii, bir ülkenin gelişmişliği ya da az gelişmişliği konusunda yapılan ayırmda belirleyici rol oynayabilen öneme sahiptir. Bilindiği gibi gelişmiş ülkelerde büyük çaplı bir sanayii sistemi vardır. Küçük sanayi ise hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde daha yaygındır.

Küçük sanayii işletmeleri daha az sermaye ve daha çok el emeğine ihtiyaç duyar. Yöresel gereksinimleri karşılamak için üretimde bulunur. Kitlesel üretimde bulunmayan küçük sanayi, orta sınıfın oluşumunda da önemli rol oynar (ÇELEBİ, 1982): 63 ve KURTKAN, 1959-60:(321).

Sivas'ta sanayiinin geçmişi fazla uzun değildir. Sanayi yatırımları özellikle Cumhuriyet döneminde başlamıştır. Sivas'ta küçük sanayiinin gelişmesi kamu ve özel sektörün ağır sanayii'nin gelişmesi-kamu ve özel sektörün ağır sanayii yatırımlarının bir uzantısı durumundadır. Küçük sanayii olarak metal eşya sanayi, bakırcılık, ağaç işleri, oto tamir, elektrik ve elektronik, matbaa işleri ve tesisatçılığı gibi işler vardır. Bu işyerlerinin toplam sayısı 1625 olup, bunların ve ailelerinin toplam nüfusu, Sivas merkez ilçe nüfusunun yaklaşık %5'ini oluşturmaktadır.

Aile ise çeşitli tanımlara sahip bir kavramdır(WRIGT-RANDALL, 1975: 66-77). Bunlardan birine göre aile: ana, baba, çocuklardan ve taraftan kan akrabalarından meydana gelmiş ekonomik ve sosyal bir kurumdur (ÖZKALP, 1980:97).

Günümüzde ailenin yapısı, görevleri ve ailedeki üyelerin ilişkileri açısından değişimler görülmektedir (GÖKÇE, 1976: 75/ŞENER, 1984: 119/KAĞITÇIBAŞI, 1984:132). Özellikle aile içi ilişkilerindeki değişimlere ait yapılmış araştırmalar bulunmaktadır. (MERTER, 1990: 71-122 ve BOTT, 1971:97-113).

Araştırmalarımızla yakından ilgili olması nedeniyle ele alınacak aile biçimlerinin tanımlarını vermek yararlı olacaktır. Aile biçimleri ve tanımları şöyle ele alınabilir. (TİMUR, 1972:27).

Çekirdek Aile: Karı, koca ve evlenmemiş çocuklardan oluşur.

Ataerkil geniş aile: Aile başkanı ve karısıyla evli oğulları, gelinleri veya bir evli oğlu ve diğer bekar çocukları, ya da tek bir evli oğul, gelin ve torunların birlikte oturdukları bir ailedir.

Geçici geniş aile: Aile başkanının kendi ana babası (veya bunlardan biri), bekar kardeşleri, karısının bu tür yakınları ya da her ikisinin diğer akrabalarının bulunması ile oluşur.

Parçalanmış aile: Ölüm, boşanma, ayrı yaşama gibi nedenlerle eşlerden birinin veya her ikisinin bulunmadığı ailedir.

Tamamlanmamış aile: Gayrimeşru ilişkilerden doğan çocuklarla annelerden meydana gelir.* (GÖKÇE, 1979:66).

Konu ve Amaç

Araştırmanın konusu Sivas ili merkez ilçesindeki küçük sanayii işyerleri sahiplerinin aile yapısının kesim kesim ele alınarak daha iyi tahlil edilmesine zemin hazırlamak ve sonuçta Sivas ilinin toplumsal yapısına ilişkin değerlendirmelerde bu verilerden yararlanmayı sağlamaktır. Böylece planlamacılara da araştırma verileri ile yardımcı olunabileceği düşünülmektedir.

Evren ve Örneklem

Araştırma evreni, Sivas küçük sanayii ve Etnaf kooperatifinin üye sayıları esas alınarak saptanmıştır. Bu verilere göre Sivas merkez ilçesi, merkez bucağında 1925 işyeri mevcut olup, bu sayı evrenimizi oluşturmaktadır. Evren listesinden tabakalı örnekleme tekniği ile ve %5 hata kabulü ile örneklem seçilmiştir. Buna göre her tabakadan örneğe çıkan işyeri sayısı aşağıda belirtilmiştir.

Oto Sanayi	131	.08	.5	.02	25
Ağaç İşleri	350	.22	.5	.055	68
Metal İşleri	680	.42	.5	.105	130
Radyatörcü ve su					
Tesisatçısı	75	.05	.5	.0125	15
Elektrik-					
Elektronik	210	.13	.5	.325	40
Matbaacı	12	.01	.5	.0025	4
Diğer	167	.10	.5	.025	31
	1625				313

Buna göre %5 hata kabulü ve %95 güven Düzeyinde seçilen örnek sayısı 313 olmuştur.

Uygulama

Küçük sanayii işyerleri yedi grupta toplandı. Bunlar listeler halinde hazırlandı. Örneklem planında belirtilen oranlarda, toplam sayı içindeki ağırlıklarına göre kaç işyeri alınacağı belirlendi ve beklenen örnek hacmine ulaşmak için her faaliyet grubundaki numaralanmış listelerden belli sayı aralıkları gözetilerek hangi işyerlerine anket uygulanacağı saptandı. Daha önce seçilen anketörlerle birlikte anketler üzerinde çalışıldı ve uygulama Mayıs-Haziran 1989'da gerçekleşti.

Varsayımlar

Araştırmada iki temel varsayım üzerinde durulmaktadır:

1- Sosyo-ekonomik durum ölçütlerinin aile biçimini belirlemede önemli bir belirleyici rol oynadığı beklenmektedir. Buna göre:

A) Gelir düzeyi yüksek ailelerde çekirdek aile biçiminin, düşük ailelerde ise geniş aile biçiminin fazla olması beklenmektedir.

B) Prestiji yüksek mesleklerde, eğitim düzeyi yüksek olanlarda, kendi konutunda oturanlarda çekirdek aile oranının yüksek, tersi durumunda olanlarda ise geniş aile oranının yüksek olması beklenmektedir.

2. Aile içi ilişkilerde biçimi arasındaki ilişkilerin daha eşit geniş ailede otoriteye dayalı olması beklenmektedir. Buna ek olarak

çekirdek ailede değişme eğiliminin daha çok olması beklenmektedir.

Değerlendirme

Araştırmada çok ayrıntıya girmeden ve sadece varsayımlarımızla ilgili olanların tabloları üzerinde durulacaktır. Çapraz tablolarda her gözde yer alan ve alt alta sıralı rakamlar şu sıra ile verilmektedir. Frekans, sıra yüzdeleri, kolon yüzdeleri tablo yüzdeleri beklenen değer, ki kareye katkı değeri.

Ayrıca her çapraz tablonun altında çeşitli istatistiksel hesaplamalar yer almaktadır. Bunlar, daha ayrıntılı verilere ihtiyaç duyan araştırmacılar için sunulmuştur. Değerlendirmelerimiz (Ki kare), (p), (c), esas alınarak yapılmıştır.

Düz tablolarımızda ayrı ayrı düşünülen bazı seçenekler, çapraz tablolarda birleştirilmiştir. Örneğin çekirdek aile ile çok az orana sahip olan parçalanmış ve tamamlanmamış aile seçenekleri birlikte ele alınmıştır. Bunun gibi gelir dilimleri, eğitim düzeyleri ve diğer seçeneklerde de bazı birleştirmelere güvenirlilik düzeyi nedeniyle başvurulmuştur.

Araştırma Bulguları

Örnekleme giren 313 adet işyeri sahibine uygulanan anketlerden elde edilen veriler aşağıda yer almaktadır. Tablo 1'de işyeri sahiplerinin önce hane halkı sayıları belirtilmektedir. İşyeri sahiplerine kendi hanelerinde kaç kişi bulunduğu sorulmuş ve şu veriler elde edilmiştir.

Tablo I.**Hane Halkı Üye Sayısı**

Üye Sayısı	Sayı	%
1-2	6	1.92
3	18	5.75
4	71	22.18
5	96	30.67
6	64	20.45
7	31	9.90
8	15	4.79
9 ve fazla	12	3.83
	<u>313</u>	<u>99.99</u>

Tablo I'deki verilere göre örnekleme girenlerin % 30.67'si 5 kişilik, % 22.68'i 4 kişi, % 20'45'i de 6 kişiden oluşan hane halkına sahiptir. Bu üç seçenek birlikte düşünülürse 4-6 kişilik hane halkı üyesi olanların oranı %73.80'dir. Bu durum Türkiye ortalaması olan 5.6'lık hane halkı üye sayısı ile paralellik göstermekte, kentler hane halkı üye sayısı ortalaması (4.63) biraz üstünde kalmaktadır. Ayrıca verilerimiz Orta Güney Bölgesinin ortalamasının (6.1) da altındakalmaktadır (KOCACIK, 1986:19-20).

Şimdi de aile biçimi ile ilgili verilere bakalım.

Tablo II.
Aile Biçimi

Aile biçimi	Sayı	%
Geniş Aile	(133)	(42.49)
Geçici Geniş Aile	80	25.26
Ataerkil Geniş Aile	53	16.93
Çekirdek Aile	177	56.55
Parçalanmış ve Tamamlanmamış Aile	3	0.96
Toplam	313	100.0

Her hanede kimlerin oturduğu sorularak elde edilen Tablo II'nin verilerine göre örnekleme girenlerin yarısından biraz fazlası (% 56.55) çekirdek aile, % 42.49'u da geniş aileye mensuptur. Geniş ailede yer alanların da %25.56'sı da geçici geniş aile, % 19.93'ü de düşüktür (%0.96). Bu verilere göre çekirdek aile oranı Türkiye çekirdek aile ortalamasına çok yakındır (%59.7). Ancak kentlerdeki çekirdek aile ortalamasının (%63.3) biraz altındadır. Ataerkil aile oranı ise, Türkiye Ataerkil aile ortalamasının (%19.0) altında kalırken geçici geniş aile oranı, Türkiye geçici geniş aile oranı, Türkiye geçici geniş aile ortalamasının (%13.1) çok üstündedir. Ataerkil geniş aile ile geçici geniş aile oranlarımız ayrıca kentlerdeki ataerkil geniş aile oranı ile (9.5), geçici geniş aile oranının (% 15.1) üstünde kalmaktadır. Parçalanmış aile ortalaması ise Türkiye'deki parçalanmış aile ortalamasının (%8.3) ve kentlerdeki parçalanmış aile ortalamasının (%11.9) çok altında kalmaktadır.(KOCACIK, 1989:17)

Tablo 3. Aile Biçimi Gelir İlişkisi

GELİR AİLE BİCİMİ	0 500.000	500.000 1.000.000	1.000.000 1.500.000	1.500.000 2.000.000	2.000.000 ve yukarısı	TOPLAM
Geçici Geniş Aile	8	17	32	14	9	80
	10.0	21.3	40.0	17.5	11.3	100.0
	13.3	26.6	33.0	32.6	18.4	25.6
	2.6	5.4	10.2	4.5	2.9	25.6
	15	16	25	11	13	80
	3.5	0.0	2.1	0.8	1.0	7.4
Ataerkil Geniş Aile	13	12	14	4	10	53
	24.5	22.6	26.4	7.5	18.9	100.0
	21.7	18.8	14.4	9.3	20.4	16.9
	4.2	3.8	4.5	1.3	3.2	16.9
	10	11	16	7	8	53
	0.8	0.1	0.4	1.5	0.3	3.1
Çekirdek Aile ve Parçalan- mış, Ta- mamlan- mamış Aile	39	35	51	25	30	180
	21.7	19.4	28.3	13.9	16.7	100.0
	65.0	54.7	52.6	58.1	61.2	57.5
	12.5	11.2	16.3	8.0	9.6	57.5
	35	37	56	25	28	180
	0.6	0.1	0.4	0.0	0.1	1.2
TOPLAM	60.0	64.0	97.0	43	49.0	313.0
	19.2	20.4	31.0	13.7	15.7	100.0
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
	19.2	20.4	31.0	12.7	15.7	100.0
	60.0	64.0	97.0	43.0	49.0	313.0
	4.9	0.2	2.9	2.3	1.5	11.8

Contingency Table Statistics

Chi square with 8 degrees of freedom.....(x ²)	11.7550
Probability ch square (p)	0.1625
Phi	0.1938
Cramer's V	0.1370
Pearson's Contingency Coefficient	0.1603
Tschuprow's T	0.1152
Lambda A. Rows dependent	0.0000
Lambda B. Columns dependent	0.0000
Symmetric Lambda	0.0000
Kendall's Tau-B	0.0225
Kendall's Tau-B (with corrector for Ties)	0.0335
Kendall's Tau - C	0.0281
Gamma	0.4998
Spearman's rho (rank correlation)	0.0379
Pearson's product moment correlations	0.0379

İLİŞKİ YOK

Tablo 4. Aile Biçimi - Meslek İlişkisi

MESLEK AİLE BİÇİMİ	İMALAT	TAMİRAT	HER İKİSİ	BAŞKA	TOPLAM
Geçici Geniş Aile	23	41	11	5	80
	28.8	51.3	13.8	6.3	100.0
	30.7	45.1	8.2	38.5	25.8
	7.3	13.1	3.5	1.6	25.6
	19	23	34	3	80
	0.8	13.5	15.8	0.8	30.9
Ataerkil Geniş Aile	12	20	14	7	53
	22.6	37.7	26.4	13.2	100.0
	16.6	22.0	10.4	53.8	16.9
	3.8	6.4	4.5	2.2	16.9
	13	15	23	2	53
	0.0	1.4	3.3	10.5	15.2
Çekirdek Aile ve Parçalan- mış, Ta- mamlan- mamış Aile	40	30	109	1	180
	22.2	16.7	60.6	0.6	100.0
	53.3	33.0	81.3	7.7	57.5
	12.8	9.6	34.8	0.3	57.5
	43	52	77	7	180
	0.2	9.5	13.2	5.6	28.6
TOPLAM	75.0	91.0	134.0	13.0	313.0
	24.0	29.1	42.8	4.2	100.0
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
	24.0	29.1	24.8	4.2	100.0
	75.0	91.0	134.0	13.0	313.0
	1.0	24.4	32.3	16.9	74.7

Contingency Table Statistics

Chi square with 8 degrees of freedom	74.7244
Prebability ch sqaüre	0.0000
Phi	0.4886
Cramer's V	0.3455
Pearson's Contigenoy Cofficent	0.4390
Tsohuprow's T	0.3122
Lambda A. Bomws dependent	0.1278
Lambda B. Colums dependent	0.2011
Smetric Labda	0.1699
Kendall's Tau-B	0.1250
Kendall's Tau-B (with correctior for Ties)	0.2003
Kendall's Tan - C	0.1661
Gamma	0.2917
Seprman's rho (rank corelation)	0.2265
Pearson's product moment corelations	0.1968

İLİŞKİ VAR

Tablo 5. Aile Biçimi - Eğitim İlişkisi

EGİTİM AİLE BİCİMİ	OKUR YAZAR DEĞİL	SADECE OKUR YAZAR	İLKOKUL MEZUNU	ORTAOKUL VE DENGİ OKUL MEZ.	LİSE DENGİ VE FAK. YÜK OKUL.	TOPLAM
Geçici Geniş Aile	4	10	43	16	7	80
	5.0	12.5	53.8	20.0	8.8	100.0
	44.4	35.7	41.7	16.7	9.1	25.6
	1.3	3.2	13.7	5.1	2.2	25.6
	2	7	26	25	20	80
	1.3	1.1	10.6	3.0	8.2	24.1
Ataerkil Geniş Aile	4	7	19	14	9	53
	7.5	13.2	35.8	26.4	17.0	100.0
	44.4	25.0	18.4	14.6	11.7	16.9
	1.3	2.2	6.1	4.5	2.9	16.9
	2	5	17	16	13	53
	4.0	1.1	0.1	0.3	1.3	5.8
Çekirdek Aile ve Parçalan- mış, Ta- mamlan- mamış Aile	1	11	41	66	61	180
	0.6	6.1	22.8	36.7	33.9	100.0
	11.1	39.3	39.8	68.8	79.2	57.5
	0.3	3.5	13.1	21.1	19.5	57.5
	5	16	59	55	44	180
	3.4	1.6	5.6	2.1	6.3	19.0
TOPLAM	9.0	28.0	103.0	96.0	77.0	313.0
	2.9	8.9	32.9	30.7	24.6	100.0
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
	2.9	8.9	32.9	30.7	24.6	100.0
	9.0	28.0	103.0	96.0	77.0	313.0
	8.6	3.8	16.3	5.4	15.7	19.9

Contingency Table Statistics

Chi square with 8 degrees of freedom.....	49.9095
Prebability ch sqaüre	0.0000
Phi	0.3993
Cramer's V	0.2824
Pearson's Contigenoy Cofficent.....	0.3708
Tsohuprow's T.....	0.2374
Lambda A. Bomws dependent.....	0.0376
Lambda B. Colums dependent.....	0.1190
Smetric Labda	0.0875
Kendall's Tau-B	0.2086
Kendall's Tau-B (with correctior for Ties)	0.3212
Kendall's Tan - C	0.2599
Gamma	0.4782
Seprman's rho (rank corelation)	0.3688
Pearson's product moment corelations	0.3539

İLİŞKİ VAR

Tablo 6. Aile Biçimi - Konut İlişkisi

AİLE BİÇİMİ	KONUT DURUMU				
	BABAMIN	YAKINIMIN	KENDİMİN	KİRA VE DİĞER	TOPLAM
Geçici Geniş Aile	40	0	11	29	80
	50.0	0.0	13.8	36.3	100.0
	50.0	0.0	12.8	20.6	25.6
	12.8	0.0	3.5	9.3	25.6
	20	1	22	36	80
	18.7	1.3	5.7	1.4	27.0
Ataerkil Geniş Aile	28	2	1	22	53
	52.8	3.8	1.9	41.5	100.0
	35.0	40.0	1.1	15.6	16.9
	8.9	0.6	0.3	7.0	16.9
	14	1	15	24	53
	15.4	1.6	12.8	0.1	29.9
Çekirdek Aile ve Parçalanmış, Tamamlanmamış Aile	12	3	75	90	180
	6.7	1.6	41.7	50.0	100.0
	15.0	60.0	86.2	63.8	57.5
	3.8	1.0	240	28.8	57.5
	46	3	50	81	180
	25.1	0.0	12.5	1.0	38.6
TOPLAM	80.0	5.0	87.0	141.0	313.0
	25.6	1.6	27.8	45.0	100.0
	100.0	1.0	100.0	100.0	100.0
	25.6	1.6	27.8	45.0	100.0
	80.0	5.0	87.0	141.0	313.0
	69.3	2.9	30.9	2.5	95.5

Contingency Table Statistics

Chi square with 8 degrees of freedom	95.54.94
Prebability ch sqnatre	0.0000
Phi	0.5525
Cramer's V	0.3907
Pearson's Contigenoy Cofficent	0.4836
Tsohuprow's T	0.3530
Lambda A. Bomws dependent	0.2105
Lambda B. Colums dependent	0.0988
Smetric Labda	0.1475
Kendall's Tau-B	0.1649
Kendall's Tau-B (with corrector for Ties)	0.2680
Kendall's Tan - C	0.2192
Gamma	0.4007
Seprman's rho (rank corelation)	0.2990
Pearson's product moment corelations	0.3740

İLİŞKİ VAR

Tablo 7. Aile Biçimi - Ailede En Çok Sözü Geçen İlişkisi

AİLE BİÇİMİ	ERKEK	KADIN	ERKEĞİN BABASI	DİĞER KADININ ANA-BABA ERKEĞİN ANA-BABA	TOPLAM
Geçici Geniş Aile	51	1	27	1	80
	63.8	1.3	33.8	1.3	100.0
	30.4	25.0	20.1	14.3	25.6
	16.3	0.3	8.6	0.3	25.6
	43	1	34	2	80
	1.5	0.0	1.5	0.3	3.4
Ataerkil Geniş Aile	27	0	25	1	53
	50.9	0.0	42.2	1.9	100.0
	16.1	0.0	18.7	14.3	16.9
	8.6	0.0	8.0	0.3	16.9
	28	1	23	1	53
	0.1	0.7	0.2	0.0	1.0
Çekirdek Aile ve Parçalan- mış, Ta- mamlan- mamış Aile	90	3	82	5	180
	50.0	1.7	45.6	2.8	100.0
	53.6	75.0	61.2	71.4	57.5
	28.8	1.0	26.2	1.6	57.5
	97	2	77	4	180
	0.5	0.2	0.3	0.2	1.2
TOPLAM	168.0	4.0	134.0	7.0	313.0
	53.7	1.3	42.8	2.2	100.0
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
	53.7	1.3	24.8	2.2	100.0
	168.0	4.0	134.0	7.0	313.0
	2.0	0.9	32.3	6.6	5.6

Contingency Table Statistics

Chi square with 8 degrees of freedom.....	5.6292
Prebability ch sqaüre	0.4660
Phi	0.1341
Cramer's V	0.0948
Pearson's Contigenoy Cofficent.....	0.1329
Tsohuprow's T.....	0.0857
Lambda A. Bomws dependent.....	0.0000
Lambda B. Colums dependent.....	0.0000
Smetric Labda.....	0.0000
Kendall's Tau-B	0.0545
Kendall's Tau-B (with correctior for Ties)	0.0986
Kendall's Tan - C	0.0725
Gamma	0.1795
Seprman's rho (rank corelation).....	0.1049
Pearson's product moment corelations	0.1110

İLİŞKİ YOK

Tablo 3. Aile Biçimi - Gelirin Harcamasına Karar Veren

Gelirin Harcan- masına karar veren AİLE BİÇİMİ	BABAMIN	YAKINIMIN	KENDİMİN	KİRA VE DEĞER	TOPLAM
Geçici Geniş Aile	52	3	25	0	80
	65.0	3.8	31.3	0.0	100.0
	31.3	23.1	27.2	0.0	25.6
	16.6	1.0	8.0	0.0	25.6
	42	3	24	11	80
	22	0.0	0.1	10.7	13.0
Ataerkil Geniş Aile	40	3	9	1	53
	75.5	5.7	17.0	1.9	100.0
	24.1	23.1	9.8	2.4	16.9
	12.8	1.0	2.9	0.3	16.9
	28	2	16	7	53
	5.0	0.3	2.8	5.3	13.4
Çekirdek Aile ve Parçalan- mamı, Ta- mamlan- mamış Aile	74	7	58	41	180
	41.1	3.9	2.3	22.8	100.0
	44.6	53.8	63.0	97.6	57.5
	23.6	2.2	18.5	13.1	57.5
	95	7	53	24	180
	4.8	0.0	0.5	11.8	17.1
TOPLAM	166.0	166.0	92.0	42.0	313.0
	53.0	4.2	29.4	13.4	100.0
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
	53.0	4.2	29.4	13.4	100.0
	166.0	13.0	92.0	42.0	313.0
	12.0	0.4	3.0	27.7	43.5

Contingency Table Statistics

Chi square with 8 degrees of freedom.....X ² =	43.4666
Prebability ch sqaüre.....(p)	0.0000
Phi	0.3727
Cramer's V	0.2635
Pearson's Contigenoy Cofficent(c)	0.3492
Tsohuprow's T	0.2381
Lambda A. Bomws dependent	0.0000
Lambda B. Colums dependent	0.0000
Smetric Labda	0.0000
Kendall's Tau-B	0.1626
Kendall's Tau-B (with correctior for Ties)	0.2730
Kendall's Tan - C	0.2161
Gamma	0.4669
Seprman's rho (rank corelation)	0.3044
Pearson's product moment corelations	0.2882

İLİŞKİ VAR

Şimdi de varsayımlarımızla ilgili değişkenlerin çapraz tablo değerlerine bakalım:

Tablo 3'ün verilerine göre, aile biçimi ile gelir durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Tablo 4'ün verilerinde ise aile biçimi ile meslek arasında anlamlı ilişki vardır. Buna göre imalat işlerinde çalışanlarda çekirdek aile oranı daha fazladır (% 53.3). Tamirat işinde çalışanlarda ise Geçici Geniş Aile oranı (% 45.1) fazladır. Her ikisi seçeneğinde ise çekirdek aile oranı fazladır (%81.3). Buna göre meslek seçeneği imalata yani modernliğe doğru yöneldikçe çekirdek aile oranı daha fazla görülüyor.

Tablo 5'de yeralan aile biçimi ile eğitim düzeyi değişkenleri arasında da anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre çekirdek ailelerde okur yazar olmayanlardan, yüksek okul ve fakülte mezunu olanlara doğru düzenli bir artış vardır. Oysa ataerkil geniş ailelerde ki oranlarda okuryazar olmayanlardan yüksekokul ve fakülte mezunu olanlara doğru

bir azalma görülmektedir.

Tablo 6'da aile biçimi ile konut arası ilişkiye yer verilmekte ve aralarında anlamlı bir ilişki görülmektedir. Çekirdek ailelerde kendi evinde ve kirada oturanların oran olarak fazlalığına karşılık, geçici geniş ailede babasının, ataerkil geniş ailede ise yakının ve babasının konutunda oturanların fazlalığı görülmektedir. Bu da aile biçimlerinin niteliğine uygun bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Tablo 7'de aile biçimi ile ailede en çok sözü geçen kişiler arasındaki ilişkilere bakılmış olup, bu konuda herhangi bir anlamlı ilişki bulunamamıştır.

Tablo 8'de ise aile biçimi ile hanede gelirin harcamasına karar veren kişiler arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Geçici geniş ailede ve Ataerkil geniş ailede kararları verenin erkek olduğu belirirken, çekirdek ailede karar verme de en yüksek oran tüm aile üyelerinin birlikte karar vermesi ile ilgili seçenektir. Ancak geniş ailede kadın ve erkeğin birlikte karar vermesi seçeneğinin (% 23.1), en yüksek oran olarak beliren erkeğin

Tablo 9
Ailede Değişme Eğilimleri

Ölçüt	Değişme Eğilimi Belirtenler	Değişmenin Yönü
Eşlerarası eşitlik	52	Daha çok eşitlik
Çocukların Serbestliği		
-Kız	71	Daha az serbest
-Erkek	86	Daha çok serbest
Aile Bağlarının Sıklığı	53	Daha az sıklık
Akrabalarla Yardımlaşma	59	Daha az yardımlaşma

karar vermesi seçeneğine (% 24.1) çok yakın olmasıdır.

Son olarak ailede değişme eğilimleri konusu üzerinde durulmuş ve şu veriler elde edilmiştir.

Tablo 9'daki verilere göre eşlerarası eşitlik konusunda değişimin yönü %52 oranı ile daha çok eşitlik yönündedir. Ancak bunun fazla büyük bir farklılık gösterdiğini söyleyebilmek oranların yakınlığı nedeniyle güçtür. Çocukların serbestliği konusunda kız çocuklarının daha az serbest kalması (% 86) yönünde bir eğilim belirmiştir.

Aile bağları sıklığı ise giderek azalmaktadır.

Aynı şekilde akrabalarla yardımlaşmanın da giderek azaldığı dikkati çekmektedir. Bu verilere göre kız çocuğunun daha az serbest olması dışında ailenin değişme eğiliminde olduğu görülmektedir.

Sonuç

Araştırma verilerine göre birinci varsayımımız olan, sosyo-ekonomik durum ölçülerinin aile biçimini belirtmede önemli olduğu konusu, gelir konut durumu gibi sosyo-ekonomik durum belirleyen ölçüler aile biçimini belirlemede önemlidirler.

İkinci varsayımımız aile biçimi ile aile içi

ilişkiler konusundaydı. Bulgularımıza göre çekirdek ailede karar vermenin büyük oranda tüm aile üyelerince gerçekleşmesi ve geçici geniş aile ile ataerkil geniş ailede daha çok erkeğin karar verdiği dikkate alınarak varsayımımızın doğrulandığı kabul edilebilir. Ancak aile biçimi ile aile içi ilişkilerin paralelliği konusundaki şüpheler yaratabilmiştir. Örneğin çekirdek ailelerde erkeğin babasının (% 61.2) hala sözünün geçmesi, aile biçiminin çekirdeğe gitmesine rağmen, ilişkilerin gelenekselliğini koruduğu izlenimini yaratmaktadır.

Araştırma bulgularımız Sivas Merkez ilçe merkez bucağındaki küçük sanayi işyeri sahiplerinin %56.55'inin çekirdek aileye, % 42. 49'u geniş aileye mensup olduğunu ortaya koymaktadır. Çekirdek aile oranı Türkiye ortalamasına çok yakın olup, kentler çekirdek aile ortalamasının biraz altında kalmaktadır. Geniş aile oranlarımız ise Türkiye ve kentler geniş aile ortalamalarının üstünde yer almaktadır. Parçalanmış ve tamamlanmamış aile oranlarının çok altındadır.

Ailede eşlerarası daha çok eşitlik yönünde, aile bağlarının ve akrabalarla yardımlaşmanın sıklığının azalması yönünde, kız çocuğunun daha çok serbest olmasını isteme yönünde değişme eğilimleri saptanmıştır.

KAYNAKÇA

1. BOTT, Elizabeth (1971), *Family and Social Network, Second Ed.*, Tavistock Pub., London
2. ÇELEBİ, Nilgün (1982), *Küçük Sanayi İşyerlerinin Çevreleriyle İlişkileri*" Seminer, Ege Üniv, Sosyal Bil., Fak., Cilt 1, Sayı 1, Haziran, İzmir
3. GÖKÇE, Birsen, (1976) "Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme", *H.Ü. Sosyal ve Beşeri Bil., Dergisi, Cilt 8; sayı 1-2, Mart-Ekim*
4. KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem, (1984), "Aile İçi Etkileşim ve İlişkiler: Bir Aile Değişme Modeli Önerisi" *Türkiye'de Ailenin Değişimi, Toplum Bilimsel İncelemeler* TSBD yayını, Ankara
5. KOCACIK, Faruk, "Sivas'ta Kentsel Aile" *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 7, Kasım 1989, s. 7-30*
6. KURTKAN, Amiran, (1959-60), "Küçük Sanayiinin Tarifi ve İktisadi Ehemmiyeti" *İ.Ü. İktisat Fak. Mecmuası, 21. cilt, Ekim 1959-Temmuz 1960, no. 1-4, İstanbul*

7. MERTER, Feridun, (1990) *1950-1988 Yılları Arasında Köy Ailesinde Meydana Gelen Değişmeler (Malatya Örneği)*, T.C. Başbakanlık Aile Kurumu Başkanlığı, Ankara
8. ÖZALP, Enver, (1990) *Sosyolojiye Giriş, Anadolu Üniv. Yayını, Eskişehir*
9. SAYIN, Önal, (1990) *Aile Sosyolojisi, Ege Üniv., Edebiyat Fak., Yayını No. 57, İzmir*
10. ŞENER, Esat, (1984) "Cumhuriyet Türkiye' sinde İçtihatların Işığında Aile Yapısının Değişimi", *Türkiye'de Ailenin Değişimi (Yasal Açından İncelemeler)*, TSBD Yayını, Ankara
11. TİMUR, Serim, (1972) *Türkiye'de Aile Yapısı, H.Ü. Yayınları No. D-15, Ankara*
12. WRIGHT F.J. RANDALL F.: (1975) *Basic Sociology, Third Ed.*, M-E, Hnadbooks, Great Britain.